

Referanser: KM 7/06, SKR 32/07, SKR 21/08, SKR 30/09, SKR 17/10, SKR 31/10, SKR 43/10, KR 34/10, KR 10/11, BM 12/11

Saksdokumenter:

KM 8.1.1/11	Økonomiske konsekvenser	
KM 8.1.2/11	Forslag til Strategiplan for samisk kirkeliv KM 2011	

Strategiplan for samisk kirkeliv

Sammendrag

I sak KM 7/06 ba Kirkemøtet om at Samisk kirkeråd, i samarbeid med Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo bispedømmer, utarbeider en plan for utviklingen av samisk kirkeliv i Den norske kirke hvor nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk samt samisk kultur i sitt mangfold blir ivaretatt (sak KM 7/06). Saksdokumentet refererer hele Kirkemøtets vedtak i KM 7/06.

En arbeidsgruppe nedsatt av Samisk kirkeråd arbeidet fram forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Samisk kirkeråd har gitt tilslutning til arbeidsgruppas prinsipielle overveielser med hensyn til planens form, omfang og prinsipielle tilnærming (SKR 30/09):

- For å svare på Kirkemøtets bestilling er planen gitt en annen form enn rammeplanene som ellers er vedtatt av Kirkemøtet. ”Strategiplan” i planens navn tydeliggjør dette.
- For å styrke den generelle forståelsen av føringene i planen, er antatt vital informasjon for saken lagt til plandokumentet i stedet for saksutredningen. Dette begrunner omfanget av planen.
- Det er tatt hensyn til at planen skal ivareta adressater både på lokal-, regional- og sentralkirkelig nivå, samt legge til rette for dialog med regjering, berørte departementer og Sametinget om videreutviklingen av samisk kirkeliv.
- Man har valgt å legge en prinsipiell tilnærming til grunn, for deretter å trekke praktiske konsekvenser av dette. Dette begrunner ambisjonsnivået i planen.

Planutkastet ble sendt på høring medio februar 2010 med høringsfrist 10. mai. Totalt har 60 høringsinstanser avlevert hørings svar. Hørings svarene fordeler seg godt mellom samiske språkområder og andre relevante kategorier relatert til strategiplanen. Flere av hørings spørsmålene hadde avkrysningsfelt for å måle i hvilken grad høringsinstansene støtter ulike deler av planeutkastet. Tallverdiene ble oppgitt i en skala fra 1 til 5, der 1

betyr ”i liten grad” og 5 ”i stor grad”. Generelt viser høringen god støtte til høringsutkastet. Det klart størst støtte til planens prinsipielle kapittel (4,4). Det er også tydelig støtte til helheten i planen (4,13). Støtten er noe mindre på virkelighetsbeskrivelsen (3,91), og det er minst ”score” på mål, føringer og foreslåtte tiltak (3,8).

Samisk kirkeråd og Kirkerådet hadde en foreløpig drøfting av forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* på sine rådsmøter i mai (SKR 17/10 og KR 34/10). På grunn av sent innkomne høringssvar og begrenset saksbehandlingsskapasitet, fikk Samisk kirkeråd til sitt septembermøte kun oversendt sakspapir med redegjørelse for hovedtrekkene i innkomne høringssvar, og drøfting av hvordan disse tenkes reflektert inn i ny bearbeidet strategiplan. Som en konsekvens av dette ble Kirkemøtebehandlingen utsatt til april 2010 (SKR 31/10).

I sin avsluttende behandling av saken desember 2010 mente Samisk kirkeråd (SKR 43/10) med enkelte merknader at innspillene i høringen er innarbeidet i det bearbejdede forslaget til strategiplan. Rådet mente videre at handlingsplanen er tatt ned på et realistisk nivå og anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak: ”Kirkemøtet vedtar *Strategiplan for samisk kirkeliv* i Den norske kirke, med tilhørende handlingsplan for perioden 2012-2016. Planen gjøres gjeldende fra 01.01.2012.” Samisk kirkeråd anbefaler at Kirkemøtet realitetsbehandler kapittel 1, 4, 5, og 6 i *Strategiplan for samisk kirkeliv*, mens kapittel 2 (sammendrag) og kapittel 3 (bakgrunn) kun tas til orientering.

I sak BM 12/11 behandlet Bispemøtet planen med henblikk på teologiske og læremessige avsnitt. Bispemøtet uttaler at ”planen på dette punkt løfter frem viktige dimensjoner i vår kristne tro, knyttet til forståelsen av Guds skapelse, kulturens egenverdi og frelsen i Jesus Kristus. Bispemøtet mener likevel at det inkarnasjonsteologiske perspektivet kan utdypes noe, og ber om at dette tas med i den videre bearbejdingen av behandlingen av planen.”

En endelig bearbejdet utgave av strategiplanen, ble lagt fram for Kirkerådet til behandling i sak KR 10/11. Kirkerådets drøfting viste stor grad av oppslutning om planen, og rådet sluttet seg til forsag til nytt inkarnasjonsteologisk avsnitt, lagt fram på møtet. I sitt vedtak anbefaler Kirkerådet Kirkemøtet å vedta *Strategiplan for samisk kirkeliv* med tilhørende handlingsplan. Vedtaket omfatter kap 1,4,5 og 6, mens kapitlene 2 og 3 tas til orientering. Iverksettelse av de ulike tiltakene i planen gjøres avhengig av at det fremskaffes finansiering.

Etter gjennomgangen av behandlingen av strategiplanen i Samisk kirkeråd, Kirkerådet og Bispemøtet, redegjør sakspapiret i et eget punkt for tenkningen om relasjonen til staten i *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Sakspapiret gjengir videre et sammendrag av planen, og gjør til slutt rede for de økonomiske og administrative konsekvensene av vedlagt forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv*.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar Strategiplan for samisk kirkeliv med tilhørende handlingsplan. Vedtaket omfatter kap 1,4,5 og 6, mens kapitlene 2 og 3 tas til orientering.
2. Iverksettelse av de ulike tiltakene i planen gjøres avhengig av at det fremskaffes finansiering.

Saksorientering

Bakgrunn

Forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* er et svar på Kirkemøtets vedtak i sak *KM 7/06 Samisk kirkeliv - åpen folkekirke i forsoningens tegn*. Kirkemøtet innledet vedtaket slik: "Kirkemøtet vil uttrykke glede over den utviklingen som har skjedd innen samisk kirkeliv de senere årene. Samtidig vil Kirkemøtet påpeke at det fremdeles er mange uløste oppgaver. Den norske kirke blir en sannere og helere kirke når samisk kirkeliv får utfolde seg i tråd med sin egenart. Samisk kultur og kirkeliv tilfører kirken nye impulser til forståelse av tro og identitet og av sammenhengen mellom natur og livsanskuelse." Denne innledningen danner bakgrunn for Kirkemøtets vedtak om en plan for utviklingen av samisk kirkeliv. I vedtakets punkt 2 legger Kirkemøtet de eksplisitte føringene med hensyn til innholdet i en slik plan. De to siste punktene i vedtaket (3 og 4) omhandler ikke planen eksplisitt, men er relevante for enkeltpunkter i planen.

2. Kirkemøtet ber Samisk kirkeråd i samarbeid med bispedømmerådene i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo om å utarbeide en plan for utviklingen av samisk kirkeliv, hvor nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk samt samisk kultur i sitt mangfold blir ivaretatt. Kirkemøtet ber om at planen fremmes som sak på Kirkemøtet i 2008.

I arbeidet med planen skal det blant annet legges vekt på følgende:

- Å styrke samisk språk- og kulturkompetanse i de tre nordligste bispedømmerådene.
Det utarbeides tiltak for å sikre at samisk ungdom rekrutteres til kirkelig utdanning.
Rekrutteringssituasjonen i Sis-Finnmárkku proavássuohkan / Indre-Finnmark prosti må spesielt gjennomtenkes i planen.
- Å bidra til at kunnskap om kirkens misjonshistorie i samiske områder, samisk religiøsitet, kultur og samfunnsliv blir styrket i aktuelle utdanninger.
- Å være pådriver for at arbeidet med bibeloversettelse, salmer og liturgier intensiveres og tilføres nødvendige økonomiske ressurser. Dette må nå særlig prioriteres i lulesamisk og sørsamisk område.
- Å se arbeidet med planen i sammenheng med det pågående reformarbeidet i kirken, for å sikre tjenlig organisering av samisk kirkeliv, som fremdeles er i en oppbyggingsfase. I denne sammenhengen er det viktig også å ha fokus på samisk kirkeliv utenfor de samiske kjerneområdene.
- Å innarbeide erfaringer fra ulike typer dialog- og forsoningsarbeid i kirkelig

regi.

3. Kirkemøtet ber Oslo bispedømmeråd om å prioritere arbeidet med å opprette en prestestilling for betjening av samer i Sør-Norge.

4. Kirkemøtet oppfordrer Bibelselskapet til å intensivere bibeloversettelsesarbeidet slik at det vil foreligge en fullstendig oversettelse av Bibelen på de tre samiske språkene. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med Bibelselskapet å sikre statlige bevilgninger til å gjennomføre dette prosjektet.

Bestillingen fra Kirkemøtet innebærer i praksis en gjennomgang av Den norske kirkes arbeid med samisk kirkeliv på bred front. *Strategiplan for samisk kirkeliv* blir dermed det første sentrale plandokument for samisk kirkeliv i Den norske kirke siden Kirkemøtets vedtak i KM 15/90 (Handlingsplan for samisk kirkeliv), og et langt mer omfattende plandokument enn dette.

1. Arbeidsgruppa og prinsipielle veivalg for planarbeidet

Som en oppfølging av Kirkemøtets vedtak, oppnevnte Samisk kirkeråd i sak SKR 32/07 følgende arbeidsgruppe til arbeidet med plan for samisk kirkeliv: Bertil Jønsson (Nidaros), Brita Bye (Sør-Hålogaland) og Tore Johnsen (Nord-Hålogaland, t.o.m. juli 2009). Samisk kirkeråds generalsekretær (Ravdna Turi Henriksen t.o.m. juli 2009 / Tore Johnsen f.o.m. august 2009) har vært sekretær for gruppa og koordinert planarbeidet.

Samisk kirkeråd (SKR 21/08, SKR 30/09), samt bispedømmeråd og samiske utvalg i de tre nordligste bispedømmene har gitt innspill på planskisser fra arbeidsgruppa underveis. Oslo bispedømmes administrasjon har vært involvert i planarbeidets innlednings- og slutfase. Planutkast er også drøftet administrativt i Kirkerådet, og flere andre aktører er hørt før endelig høringsforslag ble skrevet.

Samisk kirkeråd ga i sak SKR 30/09 tilslutning til noen prinsipielle overveielser fra arbeidsgruppa med hensyn til planens form, omfang og prinsipielle tilnærming. Det gjøres kort rede for innholdet i dette i avsnittene som følger.

Tidlig i planprosessen ble det gitt føringer om at planene vedtatt av Kirkemøtet bør ha en mest mulig enhetlig form. Plan for diakoni, Plan for kirkemusikk og Plan for trosopplæring er imidlertid rammeplaner for mer avgrensede virksomhetsfelt i lokalkirken. Arbeidsgruppa konkluderte med at Kirkemøtet i sak KM 07/06 ikke ba om en slik rammeplan, men om en strategiplan som ivaretar en stor bredde problemstillinger rettet mot alle nivåer i kirken. For å tydeliggjøre denne forskjellen valgte arbeidsgruppa å bruke ordet "strategiplan" i navnet på planen.

En annen problemstilling i planarbeidet var om planen ble for omfattende. Arbeidsgruppa drøftet om mye av informasjonen i planutkastet burde flyttes over til saksdokumentet som går til Kirkemøtet. Arbeidsgruppa konkluderte imidlertid med at vital informasjon som

begrunner tiltak, føringer og ambisjonsnivå, bør tas med i plandokumentet. Dette for å unngå å svekke den generelle forståelsen for føringene i planen. Selve plandokumentet vil bli stående som et mer varig dokument i Den norske kirke, mens Kirkemøtets saksdokument neppe leses av mange etter Kirkemøtets behandling.

Arbeidsgruppa mente videre at bakgrunnsinformasjonen og drøftingen av de konkrete utfordringene knyttet til ulike arbeidsfelt, vil være nyttige både fra et lokalkirkelig-, regionalkirkelig- og sentralkirkelig perspektiv. Man pekte dessuten på at utviklingen av samisk kirkeliv ikke bare bør gjennomtenkes i et internkirkelig rom, men også i et allment politisk rom i rammen av statlige, juridiske og folkerettslige føringer. Det er etter arbeidsgruppas mening behov for dialog med regjering, berørte departementer og Sametinget om videreutviklingen av samisk kirkeliv i Den norske kirke i rammen av den nasjonale samepolitikken, og en aktivt støttende samisk tros- og livssynspolitikk. Høringsforslaget til *Strategiplan for samisk kirkeliv* ble derfor utformet med tanke på å skape grunnlag for slik dialog.

Med hensyn til ambisjonsnivå la arbeidsgruppa til grunn at det er nødvendig først å avklare det prinsipielle utgangspunktet for Den norske kirkes arbeid med samisk kirkeliv, for deretter å forsøke å trekke praktiske konsekvenser av dette. Arbeidsgruppa mente det var behov for å synliggjøre de klare kirkelige, juridiske og politiske føringer som allerede foreligger på området. Dessuten så man behov for et plandokument som ivaretar Den norske kirkes hukommelse på feltet, bl.a. ved å synliggjøre de prinsipper som Kirkemøtet allerede har etablert med hensyn til samisk kirkeliv. Dette prinsipielle utgangspunktet bidrar til at ambisjonsnivået i planens handlingsorienterte del er høyt.

2. Høringen

Forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* ble sendt på høring til en rekke kirkelige og samiske høringsinstanser (jf adresseliste) medio februar, med høringsfrist 10. mai 2010. Kirkelig Arbeidsgiver - og interesseorganisasjon (KA) påpekte at fellestrådene var uteglemt, og alle fellestråd i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland fikk ettersendt en invitasjon til å delta i høringen med henvisning til materialet lagt ut på nett. 4 andre høringsinstanser var uteglemt i adresselisten og fikk ettersendt høringsmaterialet (Nord-Norges diakonistiftelse, døvekirken, Kirkens arbeid blant blinde og Griegakademiet, Universitetet i Bergen). Sammen med høringsbrevet gikk det ut invitasjon til 4 høringsseminarer: Stjørdal (Nidaros), Tysfjord (Sør-Hålogaland), Tromsø og Karasjok (Nord-Hålogaland). Disse ble avholdt i løpet av de 3 første ukene i april.

Totalt har 60 høringsinstanser, inkludert 2 enkeltpersoner med tilknytning til samisk kirkeliv, avlevert hørings svar. Hørings svarene fordeler seg godt mellom samiske språkområder og andre relevante kategorier relatert til strategiplanen. 20 høringsinstanser har avgitt hørings svar fra Nord-Hålogaland bispedømme, 13 høringsinstanser fra Sør-Hålogaland bispedømme og 8 høringsinstanser fra Nidaros bispedømme. Dette sammenfaller i stor grad med høringsinstanser knyttet til henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk kirkeliv. I tillegg har 4 bispedømmeråd, 4 utdannings-

institusjoner, 4 kristne organisasjoner, 4 arbeidstaker/arbeidsgiverorganisasjoner, Sametinget, Samiska rådet i Svenska kyrkan og Ungdommens kirkemøte avgitt hørings svar. Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd har behandlet høringsutkastet på sine møter i mai 2010.

Hørings spørsmålene – svar i avkrysningsfelt og kommentarfelt

Høringsinstansene ble bedt om å svare på følgende 8 hørings spørsmål:

1. Hvilke områder i utkastet til *Strategiplan for samisk kirkeliv* er det naturlig å fokusere på for deg / ditt organ / din institusjon?
2. I hvilken grad er helheten ivaretatt i planutkastet?
3. I hvilken grad støttes det prinsipielle utgangspunktet i planutkastet (kap 4)?
4. I hvilken grad er virkelighetsbeskrivelsen i samsvar med situasjonen slik du/dere opplever den?
5. I hvilken grad er mål, føringer og foreslåtte tiltak i kapittel 5 i samsvar med de behov du / dere ser?
6. Hva bør gis særlig prioritet?
7. Er det åpenbare mangler?¹
8. Evt. andre kommentarer?

Til alle spørsmål var det tilknyttet *kommentarfelt*. I tillegg hadde spørsmålene 2-5 egne *avkrysningsfelt* for å måle i hvilken grad høringsinstansene støtter ulike deler av planeutkastet. Tallverdiene ble oppgitt i en skala fra 1 til 5, der 1 betyr ”i liten grad” og 5 ”i stor grad”. Avkryssning ble lagt inn for lettere å lese av høringsinstansenes overordnede oppfatning av planens ulike deler. Merknadene i kommentarfeltene fungerer som utdyping og konkretisering av høringsinstansenes oppfatninger med hensyn til enkeltproblemstillinger og/eller helhet.

Hovedtendenser i hørings svarene

I presentasjonen av hørings svarene er det hensiktsmessig å starte med avkryssede tallverdier. Et blikk på disse gir et oversiktsbilde av hvordan høringsinstansene stiller seg til planens ulike deler. Da de fleste høringsinstansene har et særskilt fokus på sin region, sitt språkområde eller sitt fag-/virksomhetsfelt, grupperes høringsinstansene i regioner eller kategorier. Under hver kategori kommenteres tallverdiene med henvisning til relevante tendenser eller enkeltsynspunkter i kommentarfeltene. Her legges vekten på kritiske merknader til høringsutkastet som forklarer svekket ”score” i avkryssede tallverdier.

Sett under ett viser avkryssede tallverdier relativ god støtte til høringsutkastet. Det klart størst støtte til planens prinsipielle kapittel (4,4). Det er også tydelig støtte til helheten i planen (4,13). Støtten er noe mindre på virkelighetsbeskrivelsen (3,91), og det er minst ”score” på mål, føringer og foreslåtte tiltak (3,8). Likevel er den generelle støtten godt over middels også her.

¹ Dette spørsmålet forsvant bak kommentarfeltet til spørsmål 6, og er besvart kun av noen få høringsinstanser.

Ved å gruppere høringssvarene fra de tre nordligste bispedømmene bispedømmevis (dette sammenfaller i stor grad med de tre samiske språkområdene), tegnes et bilde av hvordan de tre samiske språkområdene føler seg ivaretatt i planen. Presentasjonen starter med det bispedømmet der støtten til høringsutkastet er sterkest.

Sør-Hålogaland bispedømme (lulesamisk område)

Sør-Hålogaland / lulesamisk (+ nord-, pite- og sør)	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.-beskr.	Mål, føringer tiltak
Sør-Hålogaland bdr	5	5	5	5
Arbeidsgruppa for lulesamisk kirkeliv	5	5	5	5
Prosten i Ofoten, Narvik (lule- og nordsam.)	5	5	4	5
Drag/Helland menighetsråd	5	5	5	5
Tysfjord kirkelige fellesråd	5	5	5	5
Hamarøy og Sagfjord menighetsråd		5	4	3
Hamarøy kirkelige fellesråd		5	4	3
Årran lulesamiske senter	4	5	4	4
Bodø domprost	5	5	4	5
Bodin menighetsråd, Bodø	5	4	5	5
Prosten i Salten, Fauske	5	5	5	4
Øvre Saltdal menighetsråd, Rognan		5	5	5
Nord-Rana menighetsråd (i sørsamisk område)				
Gjennomsnitt	4,88	4,91	4,58	4,5

I høringssvarene fra *Sør-Hålogaland / lulesamisk område* var støtten gjennomgående sterk i forhold til planens ulike deler (helhet: 4,88, prinsipielt utgangspunkt: 4,91, virkelighetsbeskrivelse: 4,58 og mål, føringer og tiltak: 4,5). Det synes altså som om lulesamisk kirkeliv opplever seg meget godt i varetatt i planutkastet. Flere høringsinstanser fra Sør-Hålogaland problematiserte imidlertid bruken av ”nødvendig” i visjonsformuleringen og ønsket en sterkere understreking av læstadianismens betydning i bakgrunnskapittelet. På spørsmål om hva som bør gis særskilt prioritet går følgende igjen hos flere høringsinstanser:

- Lulesamisk språkmedarbeider / kirketolk
- 4-årsbok på alle samiske språk
- Konsulentstilling for samisk kirkeliv ved bispedømmekontoret
- Oversettelse av Bibelen til lulesamisk
- Tiltak rettet mot barn og unge, e-trosopplæring
- Synliggjøring det samiske kulturen i kirkens rom og samlinger
- Opplæring av kirkelig ansatte i samisk språk og kultur

Sør-Hålogaland bispedømmeråd påpeker for øvrig at det er nødvendig med en tydeligere prioritering med tanke på den endelige behandlingen i Kirkemøtet.

Nidaros bispedømme (sørsamisk område)

Nidaros /sørsamisk område	Helhet I planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Nidaros bdr	5	5	4	5
Nidaros biskop	5	5	4	5
SÅR – Samisk menighetsråd i sørsamisk område	5	5	5	5
Prosten i Nord-Innherad, Steinkjer	4	5	1	1
Snåsa menighetsråd	4	5	1	2
Nordli + Sørli mhråd + Lierne kirkelige fellesråd	4	4	4	4
Sijti Jarngje	5	4	3	4
Gjennomsnitt	4,57	4,71	3,14	3,71

Også i *Nidaros / sørsamisk område* ga høringsinstansene sterkt støtte til ”helhet” (4,57) og ”prinsipiell del” i planen (4,71). Tallverdien var imidlertid betydelig svakere på ”virkelighetsbeskrivelse” (3,14) og ”mål, føringer og tiltak” (3,71). Den markant lavere verdien skyldes at prosten i Innherad og Snåsa menighetsråd ga svært lav score på disse to spørsmålene sammenliknet med andre høringsinstanser (tre avkryssninger av ”1” og én avkryssning av ”2”). Det påpekes at språksituasjonen er annerledes i sørsamisk område enn i nordsamisk område, og man gir uttrykk for at kravene som følger av språkreglene derfor er urealistiske for Snåsa. Merknadene rammet imidlertid først og fremst kravene som påligger kirken *som følge av samelovens språkregler* (Snåsa er en del av forvaltningsområdet for samisk språk), og i mindre grad virkelighetsbeskrivelsen. De øvrige høringsvarene fra Nidaros / sørsamisk språkområde ga relativ sterk støtte også til ”virkelighetsbeskrivelse” (4) og ”mål, føringer og tiltak” (4,6). Innspillet fra de 2 nevnte høringsinstansene på dette punktet synliggjør imidlertid en utfordring.

På spørsmål om hva som bør særskilt prioritet gikk følgende igjen hos flere høringsinstanser i Nidaros:

- Sørsamisk språkmedarbeider
- Sørsamisk trosopplærer/kateket
- Sørsamisk liturgiarbeid
- Større tilfang av salmer og bibeltekster på sørsamisk
- Egen rådgiverstilling på bispedømmekontoret for sørsamisk kirkeliv
- Daglig leder (SÅR) økes fra 50 til 100 %
- Driftsmidler for SÅR til prestatjeneste, diakoni og trosopplæring
- Rekruttering og styrking av sørsamisk språkkompetanse

Nord-Hålogaland bispedømme (nordsamisk område)

Nord-Hålogaland / Nordsamisk område	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Nord-Hålogaland bdr	3	4	3	4
Nord-Hålogaland biskop	3	4	3	4
Utvalg for samisk kirkeliv i Nord-Hålogaland	3	4	4	4
Prosten i Indre Finnmark	4	4	4	3
Karasjok menighetsråd	4	5	4	4
Kautokeino menighetsråd				
Polmak og Tana menighetsråd	4	4	4	3
Nesseby menighetsråd	4	3	3	3
Porsanger menighetsråd	4	5		3
Prost emeritus Kåre Kvammen	4	4	4	4
Prosten i Alta	4	3	4	4
Alta menighetsråd	3	3	4	4
Talvik menighetsråd	3	3	4	4
Prosten i Nord-Troms, Storslett	4	4	3	3
Nordreisa menighetsråd, Storslett	5	5	3	4
Kåfjord menighetsråd, Olderdalen	2	1	1	1
Den luthersk-læstadianske menighet, Oteren	2	3	3	2
Domprosten i Tromsø	4	5	4	3
Domkirken menighetsråd, Tromsø	4	5	4	3
Soknepresten i Dyrøy	5	5	5	4
Gjennomsnitt	3,63	3,89	3,55	3,37

Det er i *Nord-Hålogaland / nordsamisk språkområde* at den generelle støtten til høringsutkastet var lavest, men støtten er fortsatt en del over middels. Som hos andre høringsinstanser er støtten til den prinsipielle delen av planen størst (3,89). Deretter følger "helhet" (3,63), "virkelighetsbeskrivelse" (3,55) og "mål, føringer og tiltak" (3,37). Generelt lå avkrysset "score" relativt likt hos høringsinstansene i Nord-Hålogaland. To høringsinstanser (Kåfjord menighetsråd og Den luthersk-læstadianske menighet) skilte seg imidlertid tydelig ut. I særdeleshet gjaldt dette Kåfjord menighetsråd med én 2-er og fire 1-ere. Selv om Kåfjord ligger i forvaltningsområdet for samisk språk, skriver menighetsrådet i høringsuttalelsen at "nasjonal grunnivå er høyt nok for oss" (jf pkt 4.3.1 i planforslaget som legges fram for KM), og på dette grunnlaget støttes verken den prinsipielle tenkningen eller virkelighetsbeskrivelsen i planen. I denne sammenheng er det interessant at prosten i Nord-Troms prosti (som Kåfjord tilhører) gikk i motsatt retning og var opptatt av "en enda klarere forpliktelse for menighetsrådene i forvaltningsområdet til å utarbeide lokale planer for sitt sokn". Ser man bort fra Kåfjord menighetsråds høringsuttalelse stiger snittverdien for høringsvarene fra Nord-Hålogaland med ca. 0,1 i spørsmålet om "helhet" og med ca 0,2 i spørsmålene om "prinsipiell del", "virkelighetsbeskrivelse" og "mål, føringer og tiltak". Som tilfellet for Snåsa, er det rimelig å tolke høringssvaret fra Kåfjord som en synliggjøring av en utfordring.

Innvendingene fra Den luthersk-læstadianske menighet som har ført opp to 2-ere og to 3-ere, går på sammenblanding av politikk og teologi, opprettholdelse av gammel maktstruktur og manglende beskrivelse av hindringer og barrierer.

Ut fra kommentarfeltene kan den noe svakere støtten i Nord-Hålogaland i forhold til Sør-Hålogaland og Nidaros forklares bl.a. ut fra følgende tendenser i kommentarene:

- Det språklige og kulturelle mangfoldet innad i Nord-Hålogaland / det nordsamiske området er ikke godt nok beskrevet/ivaretatt
- Samisk språk er overbetont på bekostning av den store andel samer som har mistet sitt språk. Det må bli en balanse i aksene mellom forvaltningsområde og andre samiske områder. "Samisk språk" må kompletteres med "samisk kulturkompetanse" i kap 5.
- Innsigelser på sammenblanding av teologisk og politisk bruk av begreper, først og fremst i bruken av forsoningsbegrepet
- Savner refleksjon omkring spenninger knyttet til teologi / lære og ivaretagelse av samisk kirkeliv i møte med etniske/språklige spenninger lokalt
- Kritikk av at utgivelse av nordsamiske 1977-liturgier har trukket ut i tid
- Manglende samsvar mellom føringer i sentralkirkelige planer og vedtak og ressurser som er satt inn for å styrke samisk kirkeliv.
- For tungt prestefokus i forhold til andre tjenestegrupper.

Prioriteringene i Nord-Hålogaland (se strekpunktene nedenfor) fremstår mindre entydige og mer spredt, enn i de to førstnevnte bispedømmene. Dette skyldes trolig flere forhold. Det er flere høringsinstanser, og de lokale aktørene speiler et betydelig språklig, kulturelt og kirkelig mangfold i samisk kirkeliv som synes å gi utslag i ulike lokale tilnærminger og behov.

- Barn, ungdom og trosopplæring
- Utgivelse av samisk språklig materiell (spesielt for barn) og sentralt system for dette
- Liturgier på samisk må slutføres
- Nordsamisk bibel (GT-oversettelsen må ferdigstilles)
- Sikre økonomi til samisk kirkeliv
- Styrke fokus på ivaretagelse av samisk kirkeliv utenfor språkforvaltningsområdet
- Styrke arbeidet med rekruttering
- Lønnskompensasjon for samiskspråklig utdanning
- Støtte til kirketolk i Porsanger
- Styrke kirketolkenes faglighet og status
- Videreføre studiet "Tro og livstolkning i Sápmi"
- Tydeliggjøring av ansvar hos ulike kirkelige organ og nivåer
- Handlingsplan rettet mot menighetene, strategiplanen må forplikte lokalt.
- Foreslått rådgiverstilling til Nord-Hålogaland bispedømmeråd bør heller gå til Indre Finnmark prosti (4 av 6 høringsinstanser i Indre Finnmark)
- Språk, opplæring og rekruttering må sees i sammenheng og prioriteres
- Opplæring i samisk språk og kultur også til personell utenfor kjerneområdene
- Etablere Samefolkets dag som kirkelig dag

- Samarbeid med Søndagsskolen, læstadianske forsamlinger og Norges Samemisjon
- Krav til å kunne lese samiske kjernetekster bør omfatte flere

Nord-Hålogaland bispedømmeråd skriver at det er viktig at Kirkemøtet i fortsettelsen tar ansvar og prioriterer samisk kirkeliv på en tydelig måte, ikke minst økonomisk. Arbeidet med å sikre økonomi til oppfølging av planen påpekes som grunnleggende under prioriteringer.

Andre bispedømmer

Andre bispedømmer	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Hamar bdr	4	5	4	4
Hamar biskop	4	5	4	4
Oslo bdr				
Stavanger bdr	5	5	4	3
Gjennomsnitt	4,33	5	4	3,66

3 bispedømmeråd og 1 biskop fra resten av landet har avgitt hørings svar med sterk støtte til hovedlinjene i planutkastet. Stavanger bispedømmeråd kommenterer imidlertid ambisjonsnivået i kapittel 5, og mener at det knapt er gjort prioriteringer i handlingsplanen (kap 6).

Utdanningsinstitusjoner

Utdanningsinstitusjoner	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Det teologiske Menighetsfakultetet, Oslo	4	4	4	3
Inst. for historie og religionsvit. UITØ	5	5	5	5
KUN – Kirkelig utdanningssenter i Nord	5	5	5	5
Samisk høgskole, Kautokeino			4	4
Gjennomsnitt	4,66	4,66	4,5	4,25

Menighetsfakultetet (MF) etterlyser en bredere teologisk og kirkelig gjennomgang med et ekklesiologisk ståsted, og en sterkere angivelse av samisk tros- og kirkelivs bidrag inn i teologisk tenkning og kirkeliv i Dnk som helhet. MF påpeker at Dnks svake økonomiske situasjon vil gjøre det vanskelig å oppfylle de mange gode og velbegrunnede forslag i kap 5. Tatt i betraktning MFs mange merknader, er det påfallende at man har unnlatt å kommentere rekrutterings- og kompetansebyggingskapitlene i planutkastet.

Institutt for historie og religionsvitenskap (IHRV), Universitetet i Tromsø, mener det ut fra kirkens premisser er godt samsvar mellom analyserte behov og foreslåtte tiltak. IHRV

problematiserer imidlertid at planen kun drøfter samisk religionspolitikk i relasjon til statens ansvar for samisk kirkeliv, og ikke reflekterer over kirkens ansvar overfor tradisjoner som ikke lar seg innordne i det kristne/kirkelige.

Kirkelig utdanningscenter i nord (KUN) gir eksplisitt støtte til tiltakene foreslått under kompetansebyggings- og rekrutteringskapitlene, og signaliserer ønsket om å medvirke i realiseringen av disse. KUN gir fyldige kommentarer til en rekke andre sider ved planen.

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole skriver at skolen er beredt på å delta i et fellesskap for styrking og etablering av ny forskning vedrørende tro, livssyn samt samisk kirkeliv i en forstand som også inkluderer samisk språk, identitetsutvikling og samisk kultur i kirkelivet. Høgskolen understreker videre at det er viktig at kirken i framtida arbeider målbevisst for samisk språk.

Arbeidstaker- / arbeidsgiverorganisasjoner

Arbeidstaker- og arbeidsgiverorg.	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Kateketforeningen, Oslo				3
Musikernes fellesorganisasjon, Oslo	5	5	5	
Presteforeningen, Oslo	4	3	4	4
Kirkelig Arbeidsgiver - og interesseorganisasjon				
Gjennomsnitt	4,5	4	4,5	3,5

Kateketforeningen (KF) påpeker at det er vesentlig for medarbeidere også innen undervisningsfeltet å få språkopplæring, og at disse bør forpliktes til dette på samme måte som prestene. Når det gjelder alternative veier til katekettjeneste skriver de at det er viktig at medarbeidere har den kirkefaglige kompetansen en slik stilling krever. KF savner mer om tilrettelegging for personer med særskilte behov i trosopplæringen. KF peker også på at det er en utfordring å få strategiplanen til å oppleves som forpliktende for menighetene, og man antyder at et "tiltakshefte" eller arbeidsplan vil gjøre arbeidet med planen lettere for menighetene.

Presteforeningen (PF) gir generell god støtte til planen. PF deler bekymringen for rekrutterings- og kompetanseutfordringen innen samisk kirkeliv, og ser dette som et nasjonalt anliggende. Til den prinsipielle delen påpeker PF at det er prinsipielt vanskelig at kirkens bidrag i ulik grad kles i politisk språk.

Både PF og KF trekker fram kurset "Tro og livstolkning i Sápmi" som et viktig kompetansehevende tiltak, og signaliserer et ønske om samarbeid / mulighet for støtte i forbindelse med videre- og etterutdanning av prester/ kateketer.

Musikernes fellesorganisasjon (MFO) understreker viktigheten av et perspektiv som favner samisk kirke- og kulturliv fra komse til grav. MFO mener det er tankevekkende at

det i de fleste norske menigheter er mer utbredt å synge på afrikansk og portugisisk enn samisk. De viser til hvor lett barn generelt har for å lære seg sanger og tekster på ulike språk, og at enkle barnesanger på samiske språk i rammen av trosopplæringen lett kan få stor utbredelse og anvendelse.

MFO vil at organister/kantorer ikke bare skal være ”tilretteleggere” for bruk av samisk språk i menigheten, men også ”aktive pådrivere”. MFO anbefaler intensivering av innsamling av samisk tradisjonsmusikk med hensyn til salmer og andre åndelige sanger, og synes det er underlig av joiken ikke er omtalt som eget fenomen. MFO påpeker rekrutterings- og kompetansebyggingsutfordringene på feltet samisk kirkemusikk.

Kirkelig Arbeidsgiver - og interesseorganisasjon (KA) gir positiv tilbakemelding på at planen på en helhetlig måte beskriver hele feltet og beskriver utviklingsområder for samisk kirkeliv. Det pekes samtidig på som krevende at planen henvender seg til alle kirkelige instanser/nivå og inneholder så stor bredde av satsningsområder og problemstillinger. KA etterlyser tydeligere prioritering med hensyn til ressursbruk og innsatsområder.

KA mener planen gir viktig historisk bakgrunnsstoff, og at den prinsipielle gjennomgangen viser behovet for en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for samisk kirkeliv på alle kirkelige nivåer. KA støtter nødvendigheten av ekstra tiltak, ordninger og ressurser, men er spørrende til at høringsforslaget foreslår flere stillinger til det regionale nivået fremfor til det lokalkirkelige leddet. KA anbefaler at rekrutteringsutfordringen med hensyn til språk- og kulturkompetanse gis prioritet i oppfølgingen av planen og viser til erfaringen med at stabilitet og kontinuitet mht personell sikres best ved lokal rekruttering. KA ser at planen har relevans for egen opplæringsvirksomhet overfor nye MR/FR.

Kristne organisasjoner

Organisasjoner	Helhet i planen	Prinsip. utg.pkt	Virkel.- beskr.	Mål, føringer tiltak
Det Norske Bibelselskap, Oslo	5	5	5	5
Kirkens Nødhjelp, Oslo	4	4		
KABB Kristent arb. blant blinde/svaksynte, Askim				
Nord-Norges Diakonistiftelse, Harstad	1			
Gjennomsnitt	3,33	4,5	5	5

Blant de kristne organisasjonene stiller Bibelselskapet seg i sterk grad bak planutkastet. Kirkens Nødhjelp signaliserer også betydelig støtte, og har innspill til planen med hensyn til kristendomsforståelse og teologi, trosopplæring, ungdomsarbeid, solidaritetsarbeid, diakoni og urfolksarbeid.

Nord-Norges Diakonistiftelse (NND) har krysset av kun for ”helheten” i planen, og gir denne dårligste karakter. Merknadene viser at NNDs innsigelse går på manglende fokus

på tilrettelegging for personer med fysiske og mentale handikap. KABB gir i sitt høringssvar generell støtte til plandokumentet, men savner fokus på universell utforming.

Norges Samemisjon (NSM) avga ikke høringssvar ifm. høringen, men Samisk kirkeråd tok initiativ til et administrativt møte med NSM 8. desember 2010 for å avklare forhold av relevans for strategiplanen. Samemisjonen gir ros til et omfattende og mangesidig strategidokument, som man ta lærdom av og hente praktisk hjelp i. NSM innvender at ansatsene til "kulturteologi" er tynn, og savner at kulturen sees i lys av Guds Ord som lov og evangelium, med klare følger for gudsbildet, menneskesyn og frelsesforståelse. Man er overrasket over at læstadianismen som "den samiske kristendomsform" ikke avføder en mer inngående refleksjon om læstadianske kristnes betydning, og påpeker manglende refleksjon over konflikter og divergenser på teologiske og fromhetsmessige områder.

Sametinget

Sametinget avga sin høringsuttalelse i Sametingets plenum 30.09.2010 (se eget vedlegg). I sin uttalelse uttrykker Sametinget tilfredshet med hvordan Den norske kirke gjennom planen tar ansvar for å inkludere og sidestille samisk kirkeliv, og at dette skjer på grunnlag av samenes eget initiativ, engasjement og deltakelse, for at samisk kirkeliv skal kunne få utfolde seg i tråd med sin egenart. Sametinget mener handlingsplanen danner et godt grunnlag for Den norske kirkes videre arbeid med samisk kirkeliv.

Uttalelsen understreker samisk kirkelivs betydning for mange samer, og for det samiske samfunnet som helhet. Sametinget er glad for at Den norske kirke har erkjent sin medvirkning i fornorskningen, og uttrykt en vilje til å bidra til at uretten ikke skal fortsette. Det pekes samtidig på kirkens positive bruk av samisk i kirkerommet, og på viktigheten av at sør-, lule- og nordsamisk ikke bare synliggjøres på symbolnivå, men også er i reell bruk i kirkelig sammenheng i fremtiden.

Sametinget gir tydelig uttrykk for statlige myndigheters forpliktelse etter grunnloven og folkerettslige bestemmelser til å ivareta samisk kirkeliv, også etter at nåværende statskirkeordning opphører. Samtidig peker Sametinget på Den norske kirkes særskilte forpliktelse overfor samene som urfolk i kirken, og på kirkens selvstendige ansvar for å prioritere samisk kirkeliv og bidra til at handlingsplanen gjennomføres.

3. Behandling av strategiplanen i Samisk kirkeråd og Kirkerådet

Samisk kirkeråd og Kirkerådet hadde en foreløpig drøfting av forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* på sine rådsmøter i mai 2010. Rådene ba om et bearbejdet planforslag til septembermøtene på grunnlag av innkomne høringssvar og rådernes egne innspill (KR 34/10, SKR 17/10). Kirkerådet ba videre sekretariatet gjennomgå de økonomiske konsekvensene av planen, og utarbeide en realistisk gjennomførings- og finansieringsplan for gjennomføring av strategiplanen.

På grunn av sent innkomne høringssvar og begrenset saksbehandlingskapasitet forelå til rådenes septembermøter kun sakspapir med redegjørelse for hovedtrekkene i høringen og for hvordan disse tenktes innarbeidet i nytt forslag til plandokument. Samisk kirkeråd (SKR 31/10) ba om at nytt planforslag ble lagt fram for rådet i ekstraordinært møte 14. desember, der økonomiske og administrative konsekvenser også tydeliggjøres. Samisk kirkeråd anbefalte samtidig at Kirkemøtets behandling utsettes til 2011. På bakgrunn av Samisk kirkeråds vedtak utsatte Kirkerådet sin behandling av saken til første rådsmøte i 2011 (KR 40/10).

I sin behandling av *Strategiplan for samisk kirkeliv* i desember, fattet Samisk kirkeråd følgende vedtak (SKR 43/10):

Samisk kirkeråd oversender bearbeidet *Strategiplan for samisk kirkeliv* til Kirkerådet med sikte på endelig behandling i KM 2011, med følgende merknader:

1. Samisk kirkeråd mener at innspillene fra høringen er innarbeidet i nytt bearbeidet forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Det forutsettes at de gjenstående momentene innarbeides og kostnadsberegnes i henhold til saksdokumentet. Rådet ber i tillegg om at følgende momenter innarbeides i den siste bearbeidingen av planen:
 - rekruttering
 - demokratireform
2. Samisk kirkeråd mener at handlingsplanen i bearbeidet forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* er tatt ned på et realistisk nivå. Det forutsettes at handlingsplanperioden på 5 år opprettholdes. Rådet støtter de prioriteringene som det er gjort rede for i saksdokumentet og bearbeidet i forslag til strategiplan, med følgende merknad:
 - Sørsamisk språkmedarbeiderstilling og lulesamisk språkmedarbeiderstilling fases inn parallelt, dvs. 50 % for begge stillinger i 2012, og disse økes til 100 % i 2013

Rådet mener at følgende punkter må prioriteres særskilt i det videre arbeidet med planen:

- Kompetansebygging og opplæring i samisk språk og kultur
 - Barn, ungdom og trosopplæring
 - Bibeloversetting til nord-, lule- og sørsamisk. Hurtigarbeidet må settes inn på oversettelse av de nye tekstrekkene for Den norske kirke
 - Flytting av Samisk kirkeråds sekretariat til Tromsø
3. Samisk kirkeråd anbefaler at kapittel 1, 4, 5, og 6 i *Strategiplan for samisk kirkeliv* realitetsbehandles av Kirkemøtet og foreslår at Kirkemøtet tar kapittel 2 (sammendrag) og kapittel 3 (bakgrunn) til orientering.
 4. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet vurdere oversendelse av planen til Bispemøtet med henblikk på de teologiske og læremessige avsnitt.

5. Kirkemøtet anbefales å gjøre følgende vedtak: ”Kirkemøtet vedtar *Strategiplan for samisk kirkeliv* i Den norske kirke, med tilhørende handlingsplan for perioden 2012-2016. Planen gjøres gjeldende fra 01.01.2012.
6. Samisk kirkeråd ber nytt Samisk kirkeråd prioritere arbeid med oppstart av flytting av SKR i 2011.

I henhold til Samisk kirkeråds vedtak ble strategiplanen oversendt til Bispemøtet med henblikk på de teologiske og læremessige avsnitt, og Bispemøtet behandlet saken i sak BM 12/11. I vedtaket uttrykker Bispemøtet glede over at det nå foreligger en strategisk plan for samisk kirkeliv, og mener den vil bli til stor hjelp for utviklingen av kirken for den samiske befolkningen i Norge. I den særlige vurderingen av kapitlet om teologiske perspektiver sier Bispemøtet at ”planen på dette punkt løfter frem viktige dimensjoner i vår kristne tro, knyttet til forståelsen av Guds skapelse, kulturens egenverdi og frelsen i Jesus Kristus. Bispemøtet mener likevel at det inkarnasjonsteologiske perspektivet kan utdypes noe, og ber om at dette tas med i den videre bearbeidningen av behandlingen av planen.”

En endelig bearbeidet utgave av strategiplanen, i henhold til Samisk kirkeråds vedtak (SKR 43/10), ble lagt fram for Kirkerådet til behandling i sak KR 10/11. Et skriftlig forslag til nytt inkarnasjonsteologisk avsnitt i planen i tråd med Bispemøtets vedtak, ble lagt fram på møtet. Kirkerådet sluttet seg til at dette avsnittet ble tatt inn i planen, og drøftingen som helhet viste stor grad av støtte til planen. Kirkerådet fattet følgende vedtak i saken:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar *Strategiplan for samisk kirkeliv* med tilhørende handlingsplan. Vedtaket omfatter kap 1,4,5 og 6, mens kapitlene 2 og 3 tas til orientering.
2. Iverksettelse av de ulike tiltakene i planen gjøres avhengig av at det fremskaffes finansiering.

4. Relasjonen til staten i *Strategiplan for samisk kirkeliv*

Erfaringer fra høringen og tidligere kirkerådsbehandling viser at det er behov for å sette søkelys på hvorfor forholdet til staten er særlig vektlagt i *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Mange stusser på dette i en situasjon hvor Den norske kirke nettopp vektlegger at man er i ferd med å løse båndene til staten.

Med hensyn til den prinsipielle refleksjonen om *statens* fremtidig ansvar for samisk kirkeliv, er det viktig å erkjenne at samisk kirkeliv berøres av to atskilte relasjoner til staten. Disse har ulik begrunnelse og står uavhengig av hverandre. Den første kan vi kalle ”stat-kirke-relasjonen” og den andre ”stat-samefolk-relasjonen”. Det er viktig å skjelle mellom disse.

Mens stat-kirkerelasjonen handler om at Den norske kirke er en statskirke, handler stat-samefolk-relasjonen om at staten har et særskilt ansvar overfor det samiske folket etter grunnloven. Grunnloven § 110a slår fast at ”Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.” Det er rimelig å betrakte samisk kirkeliv som *en del av den samiske folkegruppes kultur og samfunnsliv* som staten her gis et ansvar for å legge til rette for kan sikres og utvikles. At Den norske kirkes status som statskirke endres, er derfor ikke et argument for at staten ikke lenger har et ansvar for samisk kirkeliv.

Når *Strategiplan for samisk kirkeliv* understreker statens ansvar for samisk kirkeliv, er det altså ikke et argument mot endrede relasjoner i stat-kirke spørsmålet, men uttrykk for at man fastholder at § 110a har relevans for samisk kirkeliv også etter at Den norske kirke opphører å være statskirke. Det er samtidig rimelig å forutsette at Den norske kirkes får et tydeligere selvstendig ansvar for samisk kirkeliv etter endrede relasjoner mellom stat og kirke.

5. Sammendrag av forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv*

Kapittel 1 lanserer følgende visjon for samisk kirkeliv i Den norske kirke: *Livskraftig og likeverdig– samisk kirkeliv i Den norske kirke.*

Kapittel 2 gir et sammendrag av planen på sørsamisk, lulesamisk, nordsamisk og norsk.

Kapittel 3 gir bakgrunnsinformasjon om det samiske folket og samisk kirkeliv. Samene er et urfolk i de nordlige områdene av Norge, Sverige, Finland og Kolahalvøya i Russland. Det anslås å være mellom 50 000- 65 000 samer i Norge, og nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk er de offisielle samiske språkene i Norge. Alle tre språk står på UNESCO’s liste over truede språk. Mens nordsamisk defineres som et ”klart truet språk”, defineres lulesamisk og sørsamisk språk som ”definitivt truede språk”.

Det gis et kirkehistorisk riss fra samenes første kontakt med kristendommen for omkring 1000 år siden fram til vår egen tid (3.4). Etter en refleksjon over innholdet i begrepet ”samisk kirkeliv” og variasjoner innad samisk kirkeliv, beskrives hovedtrekk i samisk kirkeliv inndelt etter språkområder (3.5).

Kapittel 4 redegjør for det prinsipielle grunnlaget for arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke. Følgende punkter berøres:

- Kirkemøtevedtak
- føringer fra Det Lutherske Verdensforbund og Kirkenes Verdensråd

- relevante lover og folkerettslige bestemmelser
- føringer i regjeringens samepolitikk
- inkludering som minoritetspolitisk prinsipp
- forsoning som grunnperspektiv
- teologiske perspektiver

Kapittel 5 behandler de enkelte kirkelige virksomhetsområdene og drøfter særlige utfordringer med henblikk på handlingsorienterte føringer og tiltak.

Lokalkirken som utgangspunkt behandles i delkapittel 5.1. Her pekes det på behovet for samisk kirkestatistikk og gis noen perspektiver på samisk kirkeliv i lokalkirken.

Behov for samisk språk- og kulturkompetanse behandles i delkapittel 5.2. Det påpekes at styrking av samisk språk- og kulturkompetanse er nødvendig både i et lokalkirkelig og et helhetskirkelig perspektiv og pekes på følgende

- Faste opplæringstilbud for prester /andre kirkelig tilsatte i samisk språk og kultur
- opplæringstilbud for samiske kirketolker
- Minimum av samisk språk- og kulturkunnskap i aktuelle utdanninger
- Ansettelsespraksis
- Alternative veier til kirkelig tjeneste

Målsettinger for ivaretagelse av samisk språk behandles i delkapittel 5.3. Her foreslås etablering av *to nivåer for ivaretagelse av samisk språk*: Et nasjonalt grunn- / minimumsnivå overalt (5.3.1) og etterfølgelse av samelovens språkregler i forvaltningsområdet samisk språk (5.3.2). Pkt 5.3.3. peker på kirkens behov for en egen *samisk språkpolitikk* og relaterer dette til regelverket som etableres i rammen av gudstjenestereformen, samt til føringene i plan for trosopplæring, diakoni og kirkemusikk

Ansvar og ressursbehov på ulike nivåer i Dnk behandles i delkapittel 5.4. Det foreslås opprettet følgende nye stillinger lokalt (5.4.1):

- 1 lulesamisk språkmedarbeider (100 %)
- 1 sørsamisk språkmedarbeider (100 %)
- 2 nordsamiske kirketolkstillinger (2 x 25 %)
- 1 samisk prestestilling for Sør-Norge (100 %)
- 1 diakonistilling for lulesamisk område (100 %)
- 1 diakonistilling til en menighet i Indre Finnmark prosti (100 %)

5.4.2 viser til *prostenes* ansvar i tilknytning til det samiske *forvaltningsområdet*. Stikkord: samelovens forpliktelser, tilsyn samiskspråklig tjeneste, lese litt samisk.

5.4.3. viser til *Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros biskops* tilsynsansvar. Stikkord: årlig samdrøftingsmøte, felles årlig sameprestemøte, regionale samlinger.

5.4.4 viser til *Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmers* ansvar og ressursbehov med hensyn til å ivareta samiskrelaterte tjenester.

5.4.5 redegjør for Samisk kirkeråds ansvar og ressursbehov, samt berører flytting av Samisk kirkeråds kontor til Tromsø. Planen foreslår to nye stillinger til Samisk kirkeråd

- 1 rådgiverstilling for ungdom, SKR (100 %)
- 1 rådgiverstilling for diakoni / kultur / urfolk, SKR (100 %).

Samisk bibeloversettelse behandles i delkapittel 5.5. Her gjøres det rede for status og behov knyttet til bibeloversettelsesarbeidet til henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk.

Salme- og liturgiarbeid (gudstjenestereformen) behandles i delkapittel 5.6.

5.6.1. behandler salmearbeidet på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk. Det er spesielt behov for videreføring av salmeutviklingsarbeidet på sørsamisk.

5.6.2. behandler liturgiarbeidet på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk. Stikkord: 1977-liturgier sluttføres. gudstjenestereformen stimulerer til videre samisk liturgiarbeid, Liturgisk senter gis en rolle.

Trosopplæring / trosopplæringsreformen behandles i delkapittel 5.7. Følgende tiltak løftes fram:

- årlig fagkonferanse
- kurset *Tro og livsstolkning i Sápmi*
- nettstedet for samisk trosopplæring (www.osko.no)
- 4-årsbok på samiske språk
- *Plan for samisk trosopplæring*
- nasjonal samisk konfirmantleire

Ungdomsarbeid behandles i delkapittel 5.8. Samisk ungdomsarbeid er svært mangelfullt i Den norske kirke og må styrkes.

- leir-/samlingsbasert arbeid
- samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke (Sung)
- prosjektmidler til lokalt arbeid
- jf. ny stilling til SKR (5.4.5)

Diakoni behandles i delkapittel 5.9. Aktuelle problemstillinger for samisk diakoni relateres til målsettinger i *Plan for diakoni*. Behov for et økt fokus og økte ressurser på feltet i årene som kommer, jf. fagkonferanse og rådgiverstilling (jf. 5.4.5). 2 nye diakonstillinger til samisk kirkeliv lokalt i handlingsplanperioden (jf 5.4.1)

Forsonings- og dialogarbeid behandles i delkapittel 5.10. Stikkord: ”forsoningssaken” (KM 13/97), videreføring av prosesser initiert i Nord-Salten og uavklarte samiske rettighetsspørsmål i Norge.

Kirkelig kulturarbeid behandles i delkapittel 5.11. Stikkord: oppfølging av føringer i *Kunsten å være kirke* (2005) og *Plan for kirkemusikk*. To satsningsområder for samisk kultursatsning: kirkekunst/ -tekstiler og samisk kirkemusikk. Ny rådgiverstilling til SKR

gis kultur som delansvar (jf 5.4.5). Pokes på medansvaret til bispedømmerådernes kulturrådgiverne (NH, SH og N) og Kirkerådets kulturrådgiver.

Rekruttering behandles i delkapittel 5.12. Kapittelet redegjør særlig for vakanse- og rekrutteringssituasjonen i Indre Finnmark prosti det siste tiåret og peker på den helhetskirkelige utfordringen generelt. Særlige rekrutterings- og språkopplæringstiltak er nødvendig.

- midler til særskilte stimuleringstiltak
- forskning
- rekrutteringsstrategier
- rekrutteringsprosjekt

Kirkefaglig kompetansebygging behandles i delkapittel 5.13. Det foreslås:

- kompetansebyggingsprosjekt, kirkelige profesjonsstudier
- samisk kirkehistorieprosjekt
- prosjekt, samisk teologi og kristendomsforståelse
- på lang sikt Samisk-kirkelig pedagogisk senter

Samiskkirkelig samarbeid over landegrensene behandles i delkapittel 5.14. Stikkord:

- Samiske kirkedager 2013
- årlige samdrøftingsmøter, samiskkirkelige organer i Norge, Sverige og Finl.
- prosjektmidler til tiltak lokalt og regionalt

Urfolksarbeid behandles i delkapittel 5.15. Stikkord:

- urfolks rettigheter
- deltakelsen i kirkelig urfolksarbeid internasjonalt
- samisk representasjon i Den norske kirkes delegasjoner
- økonomiske støtte til KV og LVF
- internasjonal diakoni og misjon: samarbeid med Kirkens Nødhjelp og misjonsavtaler lokalt tilknyttet SMM (Samarbeidsrådet for menighet og misjon)

Stat-kirkereformen behandles i delkapittel 5.16. Det henvises til føringer i KM 8/07 med hensyn til inkludering av samisk kirkeliv i arbeidet med ny kirkelov og kirkeordning. Stikkord: statens ansvar, grunnloven § 110a, samelovens språkregler og internasjonal urfolksrett.

Samisk kirkedemokrati (demokratireformen) behandles i delkapittel 5.17. Redegjør for prosessen siden KM 2008 knyttet til arbeidsgruppe nedsatt av KR og videre rådsbehandling. Stikkord: Prinsipielt grunnlag for samisk kirkedemokrati, arbeidsgruppas refleksjon og forslag, Samisk kirkeråds behandling: betenkeligheter med etnisk baserte valgmanntall, og ønske om utredning av evt samisk kirkemøte.

Forventninger til arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner behandles i delkapittel 5.18. Kirkelige arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene oppfordres til å ivareta samiskkirkelige kompetansebehov i sin virksomhet og tjenesteyting.

Samarbeid med læstadianske forsamlinger og kristne organisasjoner behandles i delkapittel 5.19. I tillegg til en generell oppfordring om å samarbeide med aktuelle kristne organisasjoner i utviklingen av samisk kirkeliv, nevnes læstadianske forsamlinger, Norges Samemisjon og Norges Søndagsskoleforbund særskilt.

Kapittel 6 oppsummerer, prioriterer og periodiserer foreslåtte stillinger og tiltak i en 5-årig handlingsplan (2012-2016).

Økonomiske/administrative konsekvenser

De økonomiske konsekvensene av handlingsplanen i *Strategiplan for samisk kirkeliv* synliggjøres i vedlagt skjema (se vedlegg). Her synliggjøres kun nye behov som følge av planen. Sum økte rammer til stillinger og drift i perioden 2012-2016 er kostnadsberegnet til kr 6.325.000,-, mens engangsutgifter knyttet til flytting av Samisk kirkeråd, totalt 1.300.000,-, kommer i tillegg til dette. Totalt blir dette kr 7.625 000,-.

Ordinære administrasjons- og driftsutgifter er lagt inn i kostnadsberegningen av alle stillinger. For rådgiverstillinger på feltene ungdom og diakoni/kultur/urfolk er det i tillegg lagt inn egne driftsbudsjetter for tiltak (kr 200.000,- hver), for lokalt og regionalt rettede tiltak. Stillingsressurs og driftspost på disse to feltene må derfor sees i nær sammenheng.

Økte driftsmidler til Samisk kirkeråd (kr 200.000,-) i tillegg til dette ansees som nødvendig, bl.a. for å kunne arrangere en årlig fagkonferanse for samisk kirkeliv som favner videre enn kun trosopplæring.

Gudstjenestereformen legger føringer på samisk kirkeliv med hensyn til videre liturgiarbeid. Kirkemøtets vedtak ifm innføring av ny tekstbok for Den norske kirke øker dessuten behovet for å styrke fremdriften i arbeidet med samisk bibeloversettelse på sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk. Et årlig beløp på kr 500.000,- til arbeid knyttet til gudstjenestereformen er å forstå som et tidsavgrenset tiltak i perioden 2012-2016.

Tiltak/prosjekter knyttet til feltene *opplæring i samisk språk og kultur, kompetansebygging, kirkehistorieprosjekt, rekruttering og bibeloversettelse* er ikke kostnadsberegnet da disse må søkes realisert i samarbeid med aktuelle institusjoner og departement. Det forutsettes at dette følges opp administrativt etter at handlingsplanen er vedtatt, og at det lages prosjektplaner der prosjektorganisering, prosjektbudsjett og -finansiering for de ulike prosjektene framgår. Aktuelle samarbeidspartnere med hensyn til finansiering og/eller gjennomføring er synliggjort i handlingsplanen (kap 6).

Tiltak nevnt i strategiplanens handlingsorienterte del (kap 5), men som ikke er synliggjort i handlingsplanen, forutsettes dekket innenfor Kirkerådets og bispedømmerådenes eksisterende budsjetter. Kostnadsberegningen av handlingsplanen forutsetter at egne trosopplæringsmidler til Samisk kirkeråd (drøyt 1 mill), samt årlig OVF-tildeling til Samisk kirkeråd (kr 700.000,-), videreføres minst på dagens nivå i

handlingsplanperioden. Sørsamisk trosopplæringsmedarbeiderstilling forutsettes videreført i rammen av trosopplæringsreformen, og synliggjøres ikke i handlingsplanen.

Utsettelsen av Kirkemøtes behandling av *Strategiplan for samisk kirkeliv* er en utfordring med hensyn til at handlingsplanperioden forutsettes startet opp fra 2012. Det innebærer at man raskt går over fra planperiode til driftsperiode.

Igangsetting av oppførte tiltak i 2012 forutsetter at budsjettbehov ifm statsbudsjettet 2012 spilles inn administrativt av Kirkerådet allerede i starten av 2011, altså før Kirkemøtets behandling. Dette antas å være kurant, da det dreier seg om budsjettbehov som er spilt også tidligere år fra Kirkerådets side.

Flytting av Samisk kirkeråds sekretariat vil ha både økonomiske og administrative konsekvenser for Samisk kirkeråd. Tidspunkt for flytting og innfasing av nye stillinger for Samisk kirkeråd bør sees i sammenheng.

Samiske kirkedager i Mo i Rana 2013 er holdt utenfor handlingsplanen, men er likevel et viktig tiltak i handlingsplanperioden. Tiltaket forutsetter egen prosjektorganisering, prosjektbudsjett og prosjektfinansiering og vil binde opp betydelige administrative og økonomiske ressurser i Samisk kirkeråd i perioden 2012-2013.